

Innst. S. nr. 50

(2003-2004)

Innstilling til Stortinget fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen

St.meld. nr. 38 (2002-2003)

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om Den kulturelle skulesekken

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Innleiing

Meldinga om Den kulturelle skulesekken er utarbeidd på bakgrunn av vedtak i Stortinget i samband med handsaminga av St.prp. nr. 1 (2002-2003).

Bakgrunnen for Stortingets vedtak er Besl. O. nr. 52 (2001-2002), jf. Innst. O. nr. 44 (2001-2002) frå familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endring i lov av 28. august 1992 nr. 103 om pengespel.

Meldinga omhandlar bakgrunnen for og verdiar og målsetjingar med Den kulturelle skulesekken. Meldinga gjev eit oversyn over dei utfordringane som både kultur- og skulesektoren står overfor ved iverksetjinga og utviklinga av tiltaket. Ho gjev eit bilete av nokre av dei modellane for Den kulturelle skulesekken som er innførte i kommunar og fylke, og eit oversyn over korleis dei tilgjengelege ressursane over statsbudsjettet for Den kulturelle skulesekken er fordelte i perioden 2001-2003. Avslutningsvis gjev meldinga eit oversyn over korleis avsetninga av spelemidler til skulesekken er fordelt i 2003, og kva planar ein har for utviklinga av tiltaket i åra som kjem.

Utdannings- og forskingsdepartementet legg samstundes fram ei eiga stortingsmelding om kunst og kultur i og i tilknytning til grunnskulen (St.meld. nr. 39 (2002-2003)). Meldinga set kultur og kulturopplevingar i grunnskulen inn i ein brei samanheng.

Dei to meldingane skal utfylle kvarandre og gje eit best mogleg bilete av kultursektoren og utdanningssektoren sine utgangspunkt i den vidare utviklinga av Den kulturelle skulesekken på landsbasis, i den enkelte skule og kulturinstitusjon.

Kulturmeldinga (St.meld. nr. 48 (2002-2003)) vil vere eit viktig grunnlag for utviklinga av norsk kulturpolitikk det neste tiåret. Ei implementering og utvikling av Den kulturelle skulesekken i åra framover kan såleis ikkje sjåast lausrive frå utviklingstrekk og rammevilkår i den overordna nasjonale kulturpolitikken. Prinsipielle drøftingar som også vil ha innverknad for Den kulturelle skulesekken, vert difor ikkje tekne opp i denne meldinga, men sett inn i ein større samanheng i kulturmeldinga.

Frå og med 2003 og i åra framover vil det bli øyremerkt spelemidler til profesjonell kulturformidling til born i grunnskulen og eit utvida samarbeid mellom skule og kultur gjennom Den kulturelle skulesekken. Midlane vil bli fordelte i kgl. res. kvart år etter at rekneskapen for Norsk Tipping er godkjend. I 2003 er avsetninga til Den kulturelle skulesekken 60 mill. kroner. Gjennom ein opptrappingsperiode vil denne summen kunne auke til om lag 120 mill. kroner i 2004 og 180 mill. kroner i 2005.

Den kulturelle skulesekken er ei viktig kulturpolitisk satsing, som har som sitt fremste mål å gje born i grunnskulen ein kulturell kapital og ein kulturell kompetanse som vil gjere dei betre i stand til å møte utfordringane i samfunnet. Kunnskap om og forståing for kunst og kultur er viktig og grunnleggjande kunnskap som det er viktig at born og unge får med seg.

Utviklinga av Den kulturelle skulesekken i åra framover vil måtte innebere at skulane og kommunane må tenkje gjennom kva kunst og kultur kan og skal ha å seie for den enkelte elev i grunnskulen, og korleis ein ynskjer å integrere kunst- og kulturressursar i skulekvardagen. Det inneber også at kultursida må arbeide målretta med korleis ein best kan formidle kunst og kultur til elevar i grunnskulen, og korleis ein best mogleg kan skape forståing og glede ved den profesjonelle kunsten hos born og unge. I ei slik satsing vil det vere svært viktig å utvikle møteplassar og nettverk for eit utvida samarbeid mellom skule og kultur, samstundes som ein må arbeide saman om å nå felles mål for

satsinga. Dette vil vere viktige utfordringar både på lokalt, regionalt og nasjonalt plan.

1.2 Den kulturelle skulesekken - bakgrunn, verdiar og målsetjingar

Meldinga tek først føre seg bakgrunnen for og verdiar og målsetjingar med Den kulturelle skulesekken. Bakgrunnen vert skildra gjennom det arbeidet som sidan byrjinga av 1990-talet er gjort i fleire kommunar og fylkeskommunar for å etablere ei heilskapleg kunst- og kulturformidling i grunnskulen. Dette arbeidet vert sett i samanheng med dei politiske signala som kom til uttrykk gjennom handlingsplanen Broen og den blå hesten frå 1996 og Læreplanverket for den 10-årige grunnskulen frå 1997.

Det vert vidare gjort greie for den nasjonale satsinga på Den kulturelle skulesekken frå 2001 og løyvingane til føremålet over statsbudsjettet i perioden 2001-2003. Desse løyvingane kom som eit tillegg til eksisterande løyvingar til institusjonar og tiltak som arbeider med kunst- og kulturformidling til born og unge både i og utanfor skuletida. Midlane har gjeve grunnlag for å stimulere til aktivitet over heile landet og setje i gang eit knippe pilot- og samarbeidsprosjekt mellom kultur og skule, forankra i læreplanverket.

I utviklinga av Den kulturelle skulesekken framover vert det lagt vekt på å framheve kulturen sin eigenverdi. Ein offensiv kulturpolitikk er eit naudsynt korrektiv og supplement til den kommersielle underholdningsindustrien og kan motverke einsretting, intoleranse og kunnskapsløyse. Meldinga strekar under at både tilbodet til skulane og dei samarbeidsprosjekta mellom skule og kultur som etter kvart kjem i gang, må spegle det kulturelle mangfaldet i Noreg.

Dei overordna målsetjingane med Den kulturelle skulesekken er

- å medverke til at elevar i grunnskulen får eit profesjonelt kulturtilbod
- å leggje til rette for at elevar i grunnskulen skal få tilgang til, gjere seg kjende med og få eit positivt forhold til kunst- og kulturuttrykk av alle slag
- å medverke til å utvikle ei heilskapleg innlemming av kunstnarlege og kulturelle uttrykk i realiseringa av skulen sine læringsmål.

Det kulturelle mangfaldet i Noreg er eit viktig aspekt som må synleggjerast i arbeidet med Den kulturelle skulesekken over heile landet.

Den kulturelle skulesekken skal vere forankra i den generelle delen av læreplanen for grunnskulen og byggje opp under dei pedagogiske målsetjingane i skulen.

Det er ein føresetnad at avsetninga av spelemidlar til Den kulturelle skulesekken skal vere eit tillegg til og ikkje kome som erstatning for eksisterande engasjement og ressursbruk til dette området i skule- og kultursektoren, verken lokalt, regionalt eller nasjonalt. Midlane til Den kulturelle skulesekken skal nyttast til kvalitativt gode kunst- og kulturopplevingar og bidra til at intensjonane i L97 vert oppfylte.

Den framtidige utviklinga av Den kulturelle skulesekken bør difor i hovudsak byggje vidare på dei strukturane som allereie finst, og som er bygde opp gjennom mange år. I tillegg vil midlane til Den kulturelle skulesekken skape høve til særskilde satsingsområde og utviklingsprosjekt og auka vekt på samarbeidsformer mellom kultur- og skulsektoren på lokalt nivå.

For å nå målsetjingane om at born i grunnskulen skal få ein kulturell skulesekk med eit innhald av høg kvalitet, må skulesida og kultursida samarbeide målretta og effektivt på alle forvaltningsnivå. Opne og gode sambandslinjer og ein konstruktiv dialog på tvers av sektorgrenser vil vere avgjerande for å lukkast. Både i kultursektoren og i skulsektoren er det trong for kompetanseheving og auka kjennskap til struktur og rammevilkår på begge sider. Skulen sin tingingskompetanse må betrast, og kultursektoren må setjast i stand til å utvikle aktivitetar og tilbod som er tilpassa behov i skulsektoren.

Det er eit mål at kulturfeltet sine tilbod ikkje berre skal kome elevane til gode, men også gje inspirasjon og ny kunnskap til lærarane og på denne måten skape auka forståing og kunnskap om kunsten og kulturen sitt vesen, utvikling og verdi. Særleg viktig vil det vere om røynsler og kunnskapar frå kultursektoren sine utviklings- og signalprosjekt på ulike felt kan kome til nytte i utviklinga av skulsektoren. Eit sterkare og opnare samarbeid mellom kultur og skule på alle nivå kan vise seg å vere både fruktbart og lærerikt for begge partar.

1.3 Innhaldet i Den kulturelle skulesekken

Den kulturelle skulesekken skal først og fremst syte for at det vert lagt til rette for gode møte mellom den enkelte elev og det profesjonelle kulturlivet lokalt og nasjonalt. Dette kan til dømes skje gjennom konsertar, museumsbesøk, framsyningar og møte med forfattarar, men det kan også skje ved ulike arbeidsmåtar der den profesjonelle kunstnaren møter eleven i eit gjensidig fruktbart samarbeid, som også inkluderer for- og etterarbeid ved skulen.

Det er eit stort utviklingspotensial i formidlinga av musikk, visuell kunst, scenekunst, litteratur og bibliotek, kulturarv og kulturminne og film til born og unge. Mange aktørar kan i framtida i større grad medverke til å fylle Den kulturelle skulesekken og samarbeide med skuleverket på ymse vis. Dette krev initiativ og fantasi både i skulsektoren, kultursektoren og i dei kommunale og fylkeskommunale forvaltingsorgana. Det krev også ei statusheving av kunst- og kulturformidlinga til born og unge.

Innanfor musikkfeltet er det ei utfordring å sikre alle skular som ynskjer det gode møte med musistarar på høgt nivå og innanfor eit mangfald av sjangrar.

Det er vidare ei utfordring å lyfte fram den visuelle kunsten i Den kulturelle skulesekken på landsbasis og styrkje formidlinga av samtidskunst, design og arkitektur i det lokale og regionale arbeidet med Den kulturelle skulesekken.

Eit av hovudmåla på det visuelle kunstfeltet er å sikre at flest mogleg skal få tilgang til, forståing for og opp-

leving av biletkunst, kunsthåndverk, arkitektur og design av god kvalitet.

På scenekunstheltet er hovudutfordringa å få til eit meir differensiert tilbod til born og unge, i tillegg til å oppnå ein reell auke i talet på produksjonar tilrette- lagde for turné. Det er også viktig at institusjonane legg til rette for at elevane kan kome til teatret i skuletida.

På litteraturfeltet er det ei utfordring å inspirere born og unge til å lese og å medverke til å realisere gode prosjekt og tiltak knytte til auka leselyst. Det er ei utfordring å styrkje samarbeidsstrukturane mellom folkebi- bliotek og skulebibliotek og finne måtar for overføring av kunnskap og kompetanse som er opparbeidd gjen- nom ei rekkje lokale leselystprosjekt av ulik art.

Hovudmåla for Kultur- og kyrkjedepartementet på bibliotekområdet er å fremje leseinteresse og god språkbruk og sikre norsk som kulturspråk.

På museumsfeltet er det ei utfordring å heve formid- lingskompetansen og kjennskapen til L97. Det er vidare ei utfordring å skape samarbeidsrelasjonar med kulturminnevernet og lokale lag og foreningar på kul- turminneområdet.

Hovudføremålet for musea er å skape grunnlag for kunnskap om, forståing for og oppleving av natur, kul- tur og samfunn på ein måte som viser både kontinuitet og endring, samanheng og ulikskapar.

Kultur- og kyrkjedepartementet har dei siste åra lagt til grunn at musea skal prioritere utvikling av nye for- midlingsmetodar, særleg tilrettelagde for born og unge.

På filmfeltet er det utfordringar knytte til å auke kunnskapen og haldninga til film som uttrykksform og kunstform og la born og unge bruke film som uttrykks- middel for eigen aktivitet.

For å kunne skape eit godt innhald i Den kulturelle skulesekken og for å sikre at Den kulturelle skulesek- ken vil gje gode møte mellom kunstnar og elev, må pro- dusentar og formidlarar over heile landet arbeide målretta med nye metodar og ny formidling. Innanfor alle kunst- og kulturuttrykka ligg det eit stort potensial i å utvikle meir dialogbaserte formidlingsmetodar og tilbod som i større grad aktiviserer og inkluderer elev- ane i formidlingsarbeidet. Det er viktig å leggje til rette for føre- og etterarbeid i skulen. I denne samanhengen vil det vere naudsynt å leggje større vekt på kompetan- seutvikling, kurs og etterutdanningstilbod, og spreing av kunnskap og røynsler til andre.

Ei utfordring i arbeidet med Den kulturelle skulesek- ken er utviklinga av dei formidlingsordningane som har ambisjonar om landsomfattande virke, som får direkte tilskot over statsbudsjettet, og som kommunane betaler relativt lite for å nyte godt av. Døme er Rikskon- sertane, Riksutstillingar, Norsk Scenekunstbruk og Norsk Forfattarsentrum. Desse er ulikt bygde opp, men ordningane er vesentlege delar av den sikringskosten som fylkeskommunane i dag arbeider med å gje til alle kommunane i fylka, og er såleis etterspurde i samband med utviklinga av skulesekken. Dersom ein ikkje kan nytte spelemidlar for å styrkje desse ordningane i tida framover, vil det verte vanskeleg å sikre alle elevar i landet eit fast tilbod av høg kvalitet gjennom desse ord- ningane.

1.4 Modellar for samarbeid skule - kultur

Den lokale forankringa er basis i Den kulturelle sku- lesekken. Det er i den enkelte kommunen at krafta og initiativet til ei satsing på kultur skal ligge. Dette vil krevje både ein politisk vilje til å satse, vilje til samar- beid mellom skule og kultur på lokalt plan i den enkelte kommunen og over kommunegrensene, og vilje til å lyfte opp og nytte dei ressursane kommunane har i arbeidet med Den kulturelle skulesekken på ein målretta og effektiv måte. L97 er eit godt grunnlag for å setje ei slik satsing inn i ein breiare samanheng.

Utviklinga av Den kulturelle skulesekken framover vil krevje eit godt samarbeid mellom kommunenivået og det regionale nivået gjennom fylkeskommunen og fylkesmannen si utdanningsavdeling. Det vil vere svært viktig å etablere ei arbeidsdeling mellom skule- og kultursida på kommunalt og regionalt nivå. Det er også viktig å forme ein visjon for utviklinga av skule- sekken i fylket og i kommunen som tek vare på dei overordna målsetjingane med tiltaket.

I meldinga vert fem fylkesmodellar og tre kommune- modellar presenterte.

1.5 Utforminga av Den kulturelle skulesekken

Utforminga av Den kulturelle skulesekken på nasjo- nalt, regionalt og lokalt nivå er eit sentralt emne i mel- dinga. I utarbeidinga av den overordna strategien for utviklinga av Den kulturelle skulesekken er det lagt til grunn som eit heilt sentralt prinsipp at utforminga og utviklinga ikkje skal skje under sterk statleg styring. Fylkeskommunen er tillagt eit stort ansvar for regional samordning av tilboda og for kommunal innsats.

Kultur- og kyrkjeministeren har det politiske ansva- ret for å fordele spelemidlar til kulturføremål. Sidan Den kulturelle skulesekken er eit samarbeidsprosjekt mellom kultur og skule, er det lagt vekt på å inkludere skulesida i planlegginga. På nasjonalt plan er det difor oppretta ei styringsgruppe samansett av ein represen- tant for politisk leiing i Kultur- og kyrkjedepartementet og Utdannings- og forskingsdepartementet, og ei fagleg referansegruppe med medlemmer frå både skule- og kultursektoren. Sekretariatet for Den kultu- relle skulesekken er lokalisert til ABM-utvikling - Sta- tens senter for arkiv, bibliotek og museum. Sekretaria- tet skal samarbeide tett med Læringscenteret for å sikre forankring i skuleverket. Det vil dessutan vere eit nært samarbeid mellom ABM-utvikling og Norsk kulturråd i det løpande arbeidet med dette tiltaket. Også andre relevante faginstansar kan trekkjast inn når dette er naudsynt.

Både på fylkesnivå og på kommunenivå vil det vere viktig å arbeide for ei organisering og ei ansvarsdeling som inkluderer både skulesida og kultursida. På fylkesnivået vil utdanningsavdelinga hos fylkesman- nen vere ein naturleg samarbeidspartnar for fylkes- kommunen, saman med kunst- og kulturinstitusjonar og frie kunstnarar.

På kommunenivå må ein arbeide for å forankre Den kulturelle skulesekken i den enkelte skulen og i lokale kulturinstitusjonar, lag og foreningar. Den kulturelle

skulesekken skal vere forankra i den generelle delen av læreplanen for grunnskulen og byggje opp under dei pedagogiske målsetjingane i skulen. For å oppnå dei generelle måla og prinsippa som ligg til grunn for L97, og for å innarbeide Den kulturelle skulesekken i skulen sine læringsmål, må kommunane leggje tilhøva til rette for at den enkelte skule kan samarbeide målretta med profesjonelle kulturinstitusjonar og kunstnarmiljø. For å skape lokal eigarskap til Den kulturelle skulesekken må ein skape ein lokal visjon om korleis ein ynskjer at kultur skal inngå i skulen, og korleis ein kan inkludere lokale kunst- og kulturressursar i arbeidet. Utforminga av Den kulturelle skulesekken lokalt må skje ut frå lokale grunnlag og i samspel med det regionale arbeidet som vert lagt til rette på fylkesplanet. Departementet har lagt til grunn at det er fylkeskommunen sitt ansvar å syte for at den overordna utviklinga av Den kulturelle skulesekken i fylket også er basert på innspel og initiativ frå kommunar, skular og kultursektoren. Eit godt samarbeid mellom skule- og kultursida vil vere viktig for å lukkast i arbeidet.

Regjeringa ynskjer å bidra til å styrkje formidlinga av musikk på landsbasis. I 2003 er det avsett tre mill. kroner i nasjonale midlar til formidling av musikk. Midlane skal forvalta av Norsk kulturråd på basis av kriterium fastsette av Kultur- og kyrkjedepartementet etter tilråding frå styringsgruppa for Den kulturelle skulesekken.

I fordelinga av avsetninga av spelemidlar til Den kulturelle skulesekken i 2003 er det ikkje avsett særskilde midlar til å dekkje inn etterspurnaden av skulekonserter frå Rikskonsertane. Skulekonsertordninga vil på generelt grunnlag verte drøfta i den generelle kulturmeldinga, St.meld. nr. 48 (2002-2003).

Departementet vil bidra til å utvikle og formidle god og mangfaldig visuell kunst og sikre eit likeverdig og heilskapleg tilbod for alle elevar i heile landet.

Departementet ynskjer vidare å bidra til å utvikle og formidle fleire scenekunstproduksjonar for born og unge tilrettelagte for turné gjennom å setje av fem mill. kroner frå Den kulturelle skulesekken i 2003.

Kultur- og kyrkjedepartementet ynskjer å medverke til å realisere gode prosjekt og tiltak knytte til auka leselyst innanfor ramma av Den kulturelle skulesekken. Departementet ynskjer også å styrkje samarbeidsstrukturane mellom folkebibliotek og skulebibliotek.

Departementet ynskjer òg å leggje til rette for betre og meir målretta formidling av kulturarven til born og unge og auka samarbeid med kulturminnevernet gjennom å setje av midlar frå Den kulturelle skulesekken.

Departementet ynskjer at fleire elevar etter kvart kan få ei meir bevisst haldning til film som uttrykksform og kunstform gjennom Den kulturelle skulesekken.

I 2003 vil det verte sett i gang eit førebuande arbeid med tanke på ei særskild satsing på film innanfor ramma av Den kulturelle skulesekken frå og med 2004.

1.6 Økonomiske ressursar

Dei økonomiske rammene for Den kulturelle skulesekken i åra som kjem og planar for bruken av midlane, er omtala avslutningsvis i meldinga.

Frå og med 2003 får Den kulturelle skulesekken 60 mill. kroner av avsetninga av overskotet til Norsk Tipping. Dersom prognosane held, vil denne summen kunne auke til 120 mill. kroner i 2004 og 180 mill. kroner i 2005.

I tillegg til dette kan ein også rekne med løyvingar over Kultur- og kyrkjedepartementet sitt budsjett, jf. kap. 320 post 81 Den kulturelle skulesekken, og løyvingar til ymse institusjonar som arbeider med landsomfattande og regional profesjonell kulturformidling til born og unge. På landsbasis vert det også nytta kommunale og fylkeskommunale midlar til kulturformidling i Den kulturelle skulesekken, men departementet har ikkje oversyn over omfanget av dette.

For 2003 er 60 pst. av dei tilgjengelege spelemidlane til Den kulturelle skulesekken fordelt til fylkeskommunane. I 2003 utgjer dette 36 mill. kroner. Departementet har i brev av 26. februar 2003 til fylkeskommunane lagt enkelte overordna føringar på bruken av desse midlane.

Departementet understrekar i brevet at målgruppa for Den kulturelle skulesekken er elevar i grunnskulen. Vidare skal skulesekken vere forankra i den generelle delen av læreplanen for grunnskulen og byggje opp under dei pedagogiske målsetjingane i skulen. På regionalt hald må det etablerast eit samarbeid mellom fylkeskommunane og fylkesmannen si utdanningsavdeling om utviklinga av Den kulturelle skulesekken. Vidare må fylkeskommunen syte for at det ligg føre ein plan for utviklinga av skulesekken, at skulesekken får lokal forankring, og at kommunane får høve til å utvikle eigne initiativ. Løyvingane skal gå til meir kunst og kultur og ikkje til administrasjon. Innhaldet skal inkludere alle kunst- og kulturuttrykka, og eksisterande tiltak og institusjonar bør trekkjast inn. Departementet legg til grunn at ei vidareutvikling og styrking av Den kulturelle skulesekken i åra som kjem, må vurderast i lys av korleis den enkelte fylkeskommunen lukkast med å utvikle planar og tiltak i samsvar med intensjonane og målsetjingane for tiltaket.

Dei resterande 24 mill. kronene til Den kulturelle skulesekken vert i 2003 forvalta av ABM-utvikling og Norsk kulturråd på basis av kriterium fastsette av Kultur- og kyrkjedepartementet etter råd frå styringsgruppa for Den kulturelle skulesekken. Midlane er prosjektmidlar og skal knytast til formidling innanfor definerte satsingsområde.

I 2003 er det avsett prosjektmidlar til følgjande område:

- 3 mill. kroner til formidling av dei visuelle kunstartane (biletkunst, kunsthåndverk, arkitektur og design)
- 3 mill. kroner til formidling av musikk
- 5 mill. kroner til produksjon og formidling av scenekunst
- 5 mill. kroner til prosjekt innan litteraturformidling, stimulering av leselyst og samarbeid mellom folkebibliotek og skulebibliotek
- 5 mill. kroner til utviklingstiltak og formidlingsverksemd i vitensentra

- 3 mill. kroner til prosjekt og formidling innanfor kulturarv og kulturminne.

Frå og med 2004 vert det lagt opp til ei særleg satsing på film i Den kulturelle skolesekken.

Avslutningsvis vert det kort drøfta på kva måte departementet ser føre seg utviklinga av Den kulturelle skolesekken framover. I tråd med Stortinget sine føringar om at Den kulturelle skolesekken ikkje skal vere underlagt sterk sentral styring, ser departementet det som lite føremålstenleg å planleggje utviklinga av Den kulturelle skolesekken i detalj. Disposisjonane i 2003 vil difor bli gjenstand for grundig og kontinuerleg vurdering i tida som kjem. Det kan verte naudsynt å revurdere innretningane og vurdere fleire og andre måtar å kanalisere midlane på etter som det viser seg kva satsingar som er vellukka og kva som er mindre vellukka.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Eirin Faldet, Trond Giske og Torny Pedersen, fra Høyre, Afshan Rafiq, lederen Sonja Irene Sjøli og Olemic Thommessen, fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, fra Sosialistisk Venstreparti, Magnar Lund Berge og May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen og Ola T. Lånke og fra Senterpartiet, Eli Sollied Øveraas, mener meldingen gir en god oversikt over hvilke mål som er satt for Den kulturelle skolesekken, og hvordan den skal fungere i praksis. Komiteen støtter de overordnede målsettingene i meldingen om at Den kulturelle skolesekken skal medvirke til at alle elever i grunnskolen skal få et profesjonelt kulturtilbud. Elevene skal få tilgang til, gjøre seg kjent med og få et positivt forhold til kunst- og kulturuttrykk av alle slag. Komiteen mener det bør veksles mellom ulike formidlingsformer som f.eks. besøk av kunstnere på skolen eller at elevene besøker kunst- og kulturinstitusjoner. Komiteen mener at skolene bør legge opp til egenaktivitet i form av for- og etterarbeid i forbindelse med besøkene. Komiteen mener at elevens egen kulturaktivitet skal være en viktig del av dette arbeidet.

Komiteen vil understreke at å være publikummer ved en konsert, en teaterforestilling eller en kunstutstilling er å forstå som en aktiv kulturopplevelse. Men det er samtidig viktig at Den kulturelle skolesekken inneholder tiltak som gir rom for at elevene får arbeide med og opplæring i å uttrykke seg gjennom det mangfoldige kulturelle språket, og at unges kulturproduksjoner blir gitt gode arenaer.

Komiteen vil også peke på den betydning kultur har for hver enkelt av oss. Dette gjelder særlig for barn som er i en lærefase der kultur vil være med på å legge grunnlaget for personlig utvikling og livskvalitet.

Komiteen mener at Den kulturelle skolesekken skal innlemme kunstneriske og kulturelle uttrykk i realiseringen av skolen sine læremål, slik det kommer til

uttrykk i skolens læreplanverk. Komiteen mener likevel det er viktig at Den kulturelle skolesekken i sin helhet innebærer et utvidet kulturtilbud utover den ordinære gjennomføringen av læreplanen.

Komiteen er enig i at grunnskoleelever skal være målgruppen for Den kulturelle skolesekken, og at skolen skal være en viktig arena for utviklingen av Den kulturelle skolesekken.

Komiteen understreker at "Den kulturelle skolesekken" skal være et tilbud til alle elever uavhengig av hvem som eier skolen.

Komiteen peker på viktigheten av å se meldingen i sammenheng med St.meld. nr. 39 (2002-2003) Ei Blot til Lyst og St.meld. nr. 48 (2002-2003) Kulturpolitikk fram mot 2014.

Komiteen viser til bakgrunnen for Den kulturelle skolesekken og de erfaringer som er gjort bl.a. i Møre og Romsdal og i Sandefjord.

Komiteen er enig i at Den kulturelle skolesekken skal synliggjøre det kulturelle mangfoldet i et flerkulturelt Norge. Komiteen vil understreke at frivillige organisasjoner og kunstnere og kulturarbeidere utenfor etablerte miljøer også er viktige deler av dette mangfoldet og viser til at det i meldingen slås fast at elevene skal få tilgang til kunst- og kulturuttrykk av alle slag.

Komiteen vil videre legge vekt på at Den kulturelle skolesekken må ivareta deltakerperspektivet og legge til rette for at elevene selv får anledning til å utfolde seg, slik at de ikke blir bare passive mottakere av kunst- og kulturinntrykk.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, viser også til regjeringen Stoltenberg sin satsing på Den kulturelle skolesekken og de vedtak som er gjort av Stortinget når det gjelder fordelingen av tippemidler som Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet sto bak.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er enig i at meldingen gir en god oversikt over hvilke mål som er satt for Den kulturelle skolesekken, og hvordan den skal fungere i praksis. Disse medlemmer støtter også de overordnede målsettingene i meldingen om at Den kulturelle skolesekken skal medvirke til at alle elever i grunnskolen skal få et godt kulturtilbud.

Disse medlemmer viser til den avtalen som ble inngått mellom Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Fremskrittspartiet om fordeling av tippenøkkelen. Noe som var ment å sikre et trygt økonomisk fundament for skolesekken. Men ulike vedtak og beslutninger gjort av et annet flertall og av Regjeringen kan resultere i at det økonomiske fundamentet slett ikke er trygt i fremtiden. Dette bekymrer disse medlemmer noe.

Det er for disse medlemmer svært viktig at mest mulig av de tildelte midlene kommer barna til gode, gjennom kulturopplevelser. Disse medlemmer ønsker derfor ikke at fylkeskommunene skal adminis-

trere ordningen. Da kan fort store deler av de tildelte ressurser bli borte i administrasjon.

Disse medlemmer stiller seg skeptiske til at fylkeskommunen er den som skal motta og fordele 60 pst. av midlene til Den kulturelle skolesekken. Det er disse medlemmers ønske at midler blir fordelt pr. elev frem til den enkelte skole (altså disponert av skolens ledelse, i samarbeid med FAU).

Disse medlemmer mener at ABM-utvikling kan være sekretariat for Den kulturelle skolesekken, slik at kommunenes rapporter over bruk av midler fra Den kulturelle skolesekken går dit. På den måten vil ABM-utvikling fungere som en kontrollerende instans, slik at midlene blir brukt til kulturelle opplevelser for skoleelevene.

Forvaltningen av midlene kan Finansdepartementet gjøre, og fordele potten etter gitte kriterier til de ulike kommunene etter at Norsk Tipping AS har bestemt årets overskudd. Disse medlemmer er helt klar på at ikke under noen omstendighet skal midlene som er tiltenkt Den kulturelle skolesekken gå til drift.

Hvordan så den enkelte skole og den enkelte kommune velger å fordele midlene, mener disse medlemmer at kommunene selv må vurdere, men at det ikke skal brukes til annet enn til kulturopplevelser for barn og unge i grunnskolen, og at mest mulig av midlene skal gå til den enkelte skole.

Når det gjelder kompetansebygging hos dem som skal fordele og bruke disse ressursene, mener disse medlemmer at det må taes høyde for i lærerutdanningen i tiden fremover. Og at også videreutdanning av lærere kan være et virkemiddel. Men disse medlemmer er helt enige i at dette må gå på det ordinære budsjettet til den enkelte institusjon og kommune.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at det primære målet med å øke det statlige bidraget til et kulturelt løft i grunnskolen gjennom Den kulturelle skolesekken, er å sikre barn og unge jevnlig møter med kultur og utøvere på et høyt nivå. Dette gjelder både innen musikk, teater, dans, visuell kunst, litteratur og film/animasjon. Med unntak av satsinga på Rikskonsertene og Riksutstillinger, har kultur vært et forsømt område overfor de unge. En komplett kulturell skolesekk skal sikre at alle barn og unge skal få mulighet til å:

- delta aktivt og få opplæring innen ulike kulturområder
- vise frem sine kulturaktiviteter
- lære å kjenne kulturarven
- møte kultur og utøvere på et høyt nivå

Skolene har lange og gode tradisjoner for å la elevene selv delta i kulturaktiviteter. Stadig større utfordringer, blant annet nedfelt i Læreplanverket, gjør at mange lærere har ønsker om og behov for å styrke sin egen kulturkompetanse. Det vil også være behov for å styrke den samla kulturkompetansen i grunnskolen, ved å la andre fagpersoner/-miljø komme inn i skolen. I mange

kommuner er det etablert et godt samarbeid mellom grunnskolen og viktige fagmiljø, som for eksempel kulturskolene, bibliotekene og lokale museum.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener at det må settes av midler til disse fagmiljøene, og grunnskolen, for å gjøre dem bedre i stand til å ta på seg nye utfordringer i grunnskolen. Midlene må kunne brukes til å styrke alle disse miljøenes formidlingskompetanse og til å nyttiggjøre eksisterende kompetanse, ved gjennomføring av konkrete tiltak i skolen. Dette bør primært skje gjennom de omtalte aktørenes ordinære driftsbudsjett. Disse medlemmer vil understreke at det er behov for å styrke disse driftsbudsjettene med bevilgninger over statsbudsjettet.

Etter at de nasjonale midlene fra Den kulturelle skolesekken har sikra at alle barn og unge får jevnlig møter med profesjonell kunst og kultur, kan den samme posten også brukes for å styrke den samla kulturkompetansen i grunnskolen.

Innhold i Den kulturelle skolesekken

Komiteen mener at Den kulturelle skolesekken skal ha en lokal forankring, men understreker betydningen av at tilbudet skal være profesjonelt og primært foregå i skoletiden. Dersom skoler/kommuner ønsker det, må det åpnes for å la aktivitetene skje på alternative tidspunkt.

Komiteen viser til viktigheten av et godt samarbeid mellom skole og kulturskole, lokale kunstnere, musikere, museum og bibliotek.

Komiteen mener det fortsatt er viktig for skolene å få besøk av Rikskonsertene. Disse konsertene blir tatt godt imot og er viktig i distriktene der kulturtilbudene generelt er mindre. Komiteen vil nevne Riksutstillinger og Norsk Form som gode kunstformidlere. Komiteen mener også at Norsk Scenekunstbruks formidlingsordning med forestillinger av frie sceniske grupper er et godt eksempel på scenekunstfeltet. Komiteen vil videre nevne Norsk Forfattersentrum som driver aktiv formidling av forfatterbesøk. I tillegg mener komiteen at de nasjonale institusjonene kan trekkes aktivt inn på kulturarv og kulturminnefeltet.

Komiteen mener departementet bør ta en gjennomgang av turneer og annen virksomhet som de nasjonale og regionale institusjonene gjennomfører, slik at dette best mulig kan koordineres med Den kulturelle skolesekken. Komiteen mener også at festivaler med statlig støtte bør inngå i samarbeidet med Den kulturelle skolesekken.

Komiteen viser ellers til at det i meldingen er drøftet utfordringer på det enkelte felt som har betydning for norsk kulturpolitikk generelt.

Komiteen er enig i at det gjennomføres bestemte satsinger på de ulike feltene, f.eks. på filmområdet. Komiteen mener den spesielle satsingen på film innenfor Den kulturelle skolesekken må strekke seg over flere år.

Komiteen viser til meldingens formuleringer om hvor viktig levende bilde/visuell kommunikasjon er:

"Å uttrykke seg med levende bilde og forstå visuell kommunikasjon kan i dagens samfunn sidestilles med å lese og skrive."

Komiteen vil understreke at Dissimilis har stor kompetanse når det gjelder tilrettelegging av kulturformidling for psykisk utviklingshemmede, og at de derfor bør kunne bidra i forhold til Den kulturelle skolesekken.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, peker på at kulturkontorene i mange kommuner sitter med viktig kompetanse som den enkelte kommune bør trekke inn. Den kulturelle skolesekken kan også bety en fornyet rolle for de kommunale kulturskolene.

Flertallet vil her vise til eksempler der kulturskolene fungerer som et kulturfaglig nav for skolene i en kommune.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, mener at den kunnskapsformidling som foregår ved Vitensentrene på mange måter passer godt inn i den kulturelle skolesekken. Gode historier knyttet til natur, helse, miljø og teknologi er en integrert del av vår kultur og dermed en naturlig del av de opplevelser som kan og bør presenteres for barn og unge.

Organisering og økonomi i Den kulturelle skolesekken

Komiteen mener at det i det videre arbeidet med Den kulturelle skolesekken bør bygges på de eksisterende strukturene og den kompetanse som er bygd opp gjennom mange år, slik at parallelle administrative organer ikke bygges opp.

Komiteen mener det er svært viktig at ressursene i Den kulturelle skolesekken skal gå til gode tilbud til elevene og ikke til administrasjon. Komiteen mener fylkeskommunen selv må dekke kostnadene med å administrere Den kulturelle skolesekken. Dette skal være fylkeskommunens bidrag i satsingen.

Komiteen mener skolen skal være den lokale bestilleren der også eleven gis plass i utformingen av Den kulturelle skolesekken. Komiteen mener at det mange steder vil være kulturavdelingen i kommunen som er best egnet til å være koordinator overfor skolene, men vil peke på at det må være opp til den enkelte kommune å bestemme den administrative ordningen.

Komiteen mener videre at dersom en kommune ikke har utviklet Den kulturelle skolesekken, skal de få hjelp til dette av fylkeskommunen.

Komiteen mener det må være rom for lokale og regionale løsninger, og at samarbeidet bygger på dette.

Komiteen mener likevel at uansett hvilken modell man velger, må det være et obligatorisk tilbud som alle elever skal delta i.

Komiteen har merket seg at det i meldingen beskrives flere ulike modeller for hvordan arbeidet med Den kulturelle skolesekken kan bli organisert og at disse modellene fungerer på ulikt vis.

Komiteen mener det er viktig å utveksle lokale erfaringer mellom modeller lokalt, for eksempel fra Møre og Romsdal og Sandefjord. Komiteen mener derfor det blir viktig at ABM-utvikling sørger for en effektiv spredning av lokale erfaringer i Den kulturelle skolesekken.

Komiteen ønsker en evaluering av Den kulturelle skolesekken våren 2006 og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å foreta en evaluering av Den kulturelle skolesekken i løpet av våren 2006 og legge denne fram for Stortinget."

Komiteen vil understreke at den satsingen det legges opp til, ikke skal erstatte eksisterende ressurser og aktiviteter på skole-, kunst- og kulturområdet, men være et tillegg.

Komiteen mener det er viktig at lærernes kompetanse er god når det gjelder Den kulturelle skolesekken. Manglende kompetanse må ikke bli en barriere som hindrer en vellykket gjennomføring av tiltakene. Komiteen mener at denne kompetansen kan fås gjennom den ordinære allmennlærerutdanningen, høgskolekurs, skolens kursvirksomhet (RKK) eller gjennom kompetansehevende tiltak i regi av fylkeskommunen.

Komiteen mener at kompetanseheving bør komme gjennom ordinære midler, og ikke fra midlene til Den kulturelle skolesekken.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener at fylkeskommunene fortsatt skal administrere ordningen, men vil understreke betydningen av et godt samarbeid med kommunene og fylkesmannens utdanningsavdeling.

Flertallet bemerker at det i tillegg er viktig at representanter for aktuelle høgschooler, kulturinstitusjoner og fylkets kulturskoleråd er involvert i samarbeidet på fylkesnivå. Dette er for å sikre at tilbudene er av god kvalitet, har forankring i et bredt nettverk, og er i samsvar med målsettingene.

Flertallet mener verdien i Den kulturelle skolesekken er så stor at Regjeringen bør vurdere å videreføre modellen også i videregående skole. Dette bør skje etter at Den kulturelle skolesekken er godt forankret og en evaluering er gjennomført.

Flertallet mener det er spesielt viktig at det trekkes veksler på den kompetanse som finnes i kommunene, ikke minst i storbykommunene, slik det for eksempel gjøres i samarbeid mellom Sør-Trøndelag fylkeskommune og Trondheim kommune om en egen storbymodell.

Flertallet er enig i at ABM-utvikling og Norsk kulturråd skal forvalte midlene etter kriterier fastsatt av Kultur- og kirkedepartementet etter tilråding fra styringsgruppen for Den kulturelle skolesekken. Flertallet mener at ordningen med et ABM-utvikling sekretariat for Den kulturelle skolesekken, må inngå i evalueringen i 2006.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til det store etterslepet Rikskonsertene har i forhold til sitt tilbud om skolekonserter. Etterslepet er for 2004 beregnet til anslagsvis 18 mill. kroner. Dette flertallet peker på viktigheten av at Rikskonsertenes tilbud må være et tilbud for alle, og dette flertallet ønsker derfor at det innenfor den sentrale ordningen åpnes for at det kan avsettes midler for å oppnå dette.

Dette flertallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge til grunn ved fordelingen av midler til Den kulturelle skolesekken at det innenfor den sentrale ordningen settes av midler til utvidelse av Rikskonsertenes skolekonsertordning."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil spesielt bemerke at midler fra Den kulturelle skolesekken ikke må benyttes til Rikskonsertenes turnévirkosomhet, men komme fra ordinære bevilgninger. Disse medlemmer vil bemerke at Rikskonsertene må få tilstrekkelig med ordinære midler til å møte behovene i kommunene. Dette gjelder også Riksutstillingene og Norsk Scenekunstbruk slik at alle fylkene kan delta i ordningen.

Disse medlemmer vil også understreke at midler fra Den kulturelle skolesekken ikke skal gå til å finansiere Vitensentrene, men at bevilgninger må skje over ordinære budsjetter.

Disse medlemmer understreker viktigheten av at 40 pst. av det som går fra spillemidlene til kulturformål, fordeles til Den kulturelle skolesekken. Dette vil i henhold til departementets prognoser gi 120 mill. kroner i 2004 og 180 mill. kroner i 2005.

Disse medlemmer støtter fordelingen av midlene med 60 pst. til fylkeskommunen og 40 pst. til sentrale prosjektmidler for 2003. Disse medlemmer mener at for 2004 skal fordelingen være 70 pst. til fylkeskommunene og 30 pst. til sentrale prosjektmidler. For 2005 skal fordelingen være henholdsvis 80 og 20 pst. Disse medlemmer begrunner dette med at midlene til Den kulturelle skolesekken vil øke totalt, og at det derfor vil være mer penger til prosjektmidler for 2004 og 2005 enn i 2003 selv om prosentfordelingen blir endret. Disse medlemmer er enige med meldingen der det presiseres at prosjektmidlene ikke skal brukes til generell driftsstøtte eller fra før etablerte tiltak, men komme i tillegg til dette.

Disse medlemmer mener at de sentrale utviklingsmidlene skal gå til utviklingsprosjekt som kan ha allmenn interesse og nytte. Forutsetningen for bruken av disse midlene er at prosjektene skal være nye og utviklende og ikke gå til produksjoner som finansieres over andre poster på budsjettet.

Disse medlemmer mener det er svært viktig at de tildelte midlene kommer barna til gode gjennom kulturopplevelser. Derfor er det en forutsetning at midlene ikke går til økt administrasjon i fordelingsleddene. Midlene som fordeles lokalt, skal gå uavkortet til kul-

turtiltak for elevene. Dette kan gjennomføres på flere måter, og departementet må komme tilbake til Stortinget med nærmere vurdering av hva som er mest hensiktsmessig.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at mest mulig av de tildelte midlene kommer barna til gode gjennom kulturopplevelser og vil derfor øke andelen av midlene fra den kulturelle skolesekken som går til lokale tiltak til 70 pst. i 2004 og 80 pst. i 2005. Midlene skal gå uavkortet til tiltak i kommunene, og departementet må komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvordan dette best kan sikres."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil peke på at kommunene har fått en vesentlig reduksjon av bevilgningene til kompetanseheving av lærere. Midlene er i stor grad overført til det nasjonale Læringssenteret.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke at det er behov for å ruste opp mange av de arenaene som blir brukt til kulturformidling for skoleelever. Aktører og skoler melder blant annet om mangel på mulighet for blanding av vinduer, manglende strømuttak og dårlige sceneforhold. Statlige midler til "Hus for kultur" må også kunne brukes til å løse disse utfordringene. Disse medlemmer vil peke på at Regjeringen har redusert tilskuddet til kulturhus over statsbudsjettet, på tross av vedtaket i Stortinget vedrørende omfordeling av tippemidlene.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil understreke at det allerede er behov for en sterk økning i antallet produksjoner, særlig innen profesjonell scenekunst. Disse medlemmer mener at det bør settes i gang et større prosjekt for å løfte antallet gode produksjoner innen scenekunst, med tanke på å møte den økende etterspørselen for å fylle Den kulturelle skolesekken.

Disse medlemmer mener at Den kulturelle skolesekken etter hvert også bør omfatte både barnehager og den videregående skolen. Disse medlemmer mener videre at det allerede nå bør åpnes for, og aktivt oppfordres til, felles kulturopplevelser for de ulike utdanningsinstitusjonene. Dette er en unik sjans til å etablere gode sammenhenger og allianser mellom barnehage, grunnskole og videregående skole. Dette må ikke skje på bekostning av tilbudene i grunnskolen.

Disse medlemmer vil gi alle elever i grunnskolene årlige møter med profesjonell scenekunst. Disse medlemmer mener derfor at institusjoner for scenekunst som mottar vesentlig statlig støtte, bør lage produksjoner som er tilpasset turneer i Den kulturelle sko-

lesekken. Det gjelder både institusjoner med faste scener, regionteater og Riksteateret. Dette vil være å anse som en del av den ordinære driften, og skal ikke utløse ekstraordinære tilskudd. Ekstraordinære tiltak i skoleverket, ut over ordinær produksjon av scenekunst og turnévirksomhet, kan derimot utløse tilskudd av midler fra Den kulturelle skolesekken.

MERKNADER FRA KIRKE-, UTDANNINGS- OG FORSKNINGSKOMITEEN

Komiteens utkast til innstilling har blitt forelagt Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen. Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen opplyser i brev av 19. november 2003 at komiteen ikke har merknader til utkastet.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber Regjeringen om å foreta en evaluering av Den kulturelle skolesekken i løpet av våren 2006 og legge denne fram for Stortinget.

II

Stortinget ber Regjeringen sørge for at mest mulig av de tildelte midlene kommer barna til gode gjennom kulturopplevelser, og vil derfor øke andelen av midlene fra Den kulturelle skolesekken som går til lokale tiltak til 70 pst. i 2004 og 80 pst. i 2005. Midlene skal gå uavkortet til tiltak i kommunene, og departementet må komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvordan dette best kan sikres.

III

Stortinget ber Regjeringen legge til grunn ved fordelingen av midler til Den kulturelle skolesekken at det innenfor den sentrale ordningen settes av midler til utvidelse av Rikskonsertenes skolekonsertordning.

IV

St.meld. nr. 38 (2002-2003) - Den kulturelle skolesekken - vedlegges protokollen.

Oslo, i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, den 20. november 2003

Sonja Irene Sjøli
leder

Torny Pedersen
ordfører

